

4. PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2. PRESEJALNI PROGRAMI

4.2.1. SVIT

V Sloveniji so bile v letu 2022 v program povabljene 314.803 osebe. Izjavo o sodelovanju je vrnilo 198.916 oseb. Ta delež predstavlja 63,4 % povabljenih, kar je za dobrih 6 odstotnih točk več kot na začetku delovanja programa, ampak še vedno za slabih 7 odstotnih točk manj od zaželenega deleža (70 %) preiskovancev v ciljni populaciji.

Program Svit je Državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka debelega črevesa in danke, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Nosilec programa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.

V Sloveniji je leta 2022 v Programu Svit sodelovalo 63,4 % povabljenih. V obdobju od leta 2010 do 2022 lahko zasledimo trend naraščanja odzivnosti vabljenih oseb. V letu 2022 se je odzvalo v presejalni program približno enako število vabljenih kot v letu 2021, ko je bila odzivnost na vabila za dobrih 6 odstotnih točk več kot na začetku delovanja programa (56,9 %).

Kar se tiče delitve po spolu, je v letu 2022 izjavo o sodelovanju v Programu Svit vrnilo več žensk (69 %) kot moških (57,5 %). Višjo odzivnost žensk, za približno 10 odstotnih točk, lahko zasledimo skozi celotno obdobje 2010–2022.

Med presejanjem v letu 2022 je imelo po testu na prikrito krvavitev v blatu 168.018 (94,6 %) oseb negativen izvid in 9.557 (5,4 %) pozitivnega. Delež pozitivnih testov v letu 2022 predstavlja najnižji delež med do sedaj izračunanimi vrednostmi kazalnika v celotnem obdobju delovanja programa. Delitev po spolu je pokazala, da je med presejanimi osebami v letu 2022 ponovno bilo več moških (6,6 %) kot žensk (4,5 %) s pozitivnim testom na kri v blatu. Višji delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev med moškimi lahko zasledimo skozi vsa leta presejalnega programa.

Analiza odzivnosti vabljenih po statističnih regijah je v letu 2022 pokazala, da je najvišja odzivnost v program v goriški regiji (67,2 %), najnižja pa v obalno-kraški (58,6 %). V letu 2022 je delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, višji od preteklega leta v šestih statističnih regijah, v štirih regijah je odzivnost nižja, v dveh regijah pa je odzivnost enaka. Največja razlika po številu oseb, ki so se odzvale v program, je bila v primerjavi s preteklim letom v koroški regiji (za 2,5 odstotni točki več), v savinjski (za 1,4 odstotno točko več) ter v zasavski regiji (za 1,2 odstotno točko manj) in osrednjeslovenski regiji (za 0,9 odstotnih točk manj). Najmanj se je odzivnost spremenila v primorsko-notranjski in obalno-kraški regiji (je ostala enaka). Vendar podrobnejši pregled povprečne odzivnosti skozi celotno obdobje delovanja programa prikazuje splošni trend naraščanja odzivnosti v presejalni program v vseh statističnih regijah.

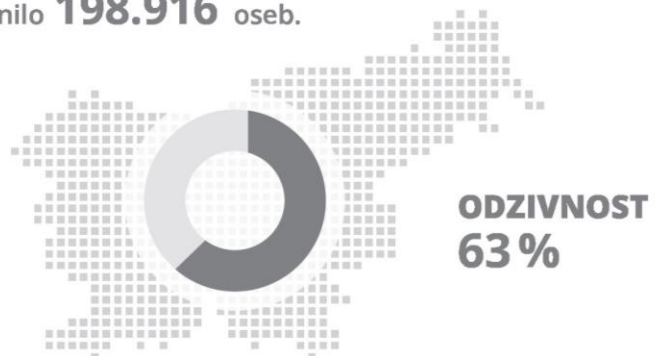
Podroben pregled deležev pozitivnih presejalnih testov po statističnih regijah je pokazal, da imajo v letu 2022 najvišji delež pozitivnih testov prebivalci koroške regije (6,0 %), najnižji pa prebivalci obalno-kraške regije (4,8 %). V letu 2022 opažamo zmanjšanje deleža pozitivnih testov v desetih statističnih regijah. Število testov na prikrito krvavitev v blatu se je v primerjavi z letom 2021 zmanjšalo v skoraj vseh regijah, v pomurski regiji in v jugovzhodni Sloveniji pa se je delež pozitivnih testov v primerjavi s prejšnjim letom nekoliko povečal.

SVIT 2022

Vabljenih **314.803** oseb.

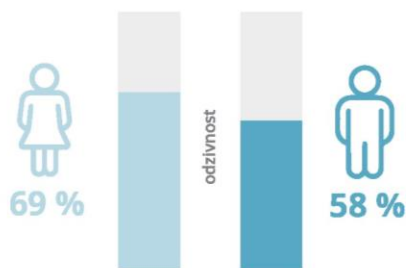
Izjavo vrnilo **198.916** oseb.

Trend odzivnosti **narašča** vse od začetka programa.

Odzivnost **moških** je slabša čeprav imajo večje tveganje za nastanek raka na debelem črevesu in danki v primerjavi z **ženskami**.

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

Rak debelega črevesa in danke je ena izmed bolezni, ki jo je mogoče preprečiti z rednim testiranjem na prikrito krvavitev v blatu.

9.445 kolonoskopij

Od tega odkritih:

173 primerov raka debelega črevesa in danke

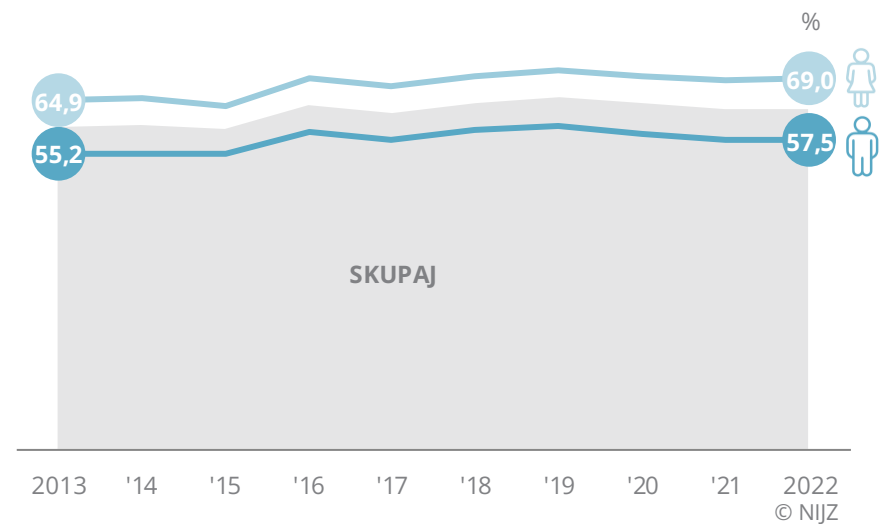
1.757 oseb z **napredovanim adenom**
(predstavlja večje tveganje za nastanek raka)

Na **1.000** testiranih oseb, je **kolonoskopijo** potrebovalo **54** oseb.

4.2.1. Slika 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po spolu, Slovenija, 2013–2022

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

V Sloveniji je leta 2022 v Programu Svit sodelovalo 63,4 % povabljenih, kar približno enako kot leta 2021. V celotnem obdobju delovanja programa je mogoče zaslediti trend naraščanja odzivnosti za sodelovanje v programu.

Delitev po spolu v letu 2022 prikazuje višjo odzivnost s strani žensk (69 %) kot moških (57,5 %). Podoben trend lahko opazujemo skozi vsa leta delovanja programa.

V celotnem obdobju delovanja programa je možno zaslediti trend naraščanja odzivnosti za sodelovanje v Programu Svit.

Moški

+ 5 odstotnih točk

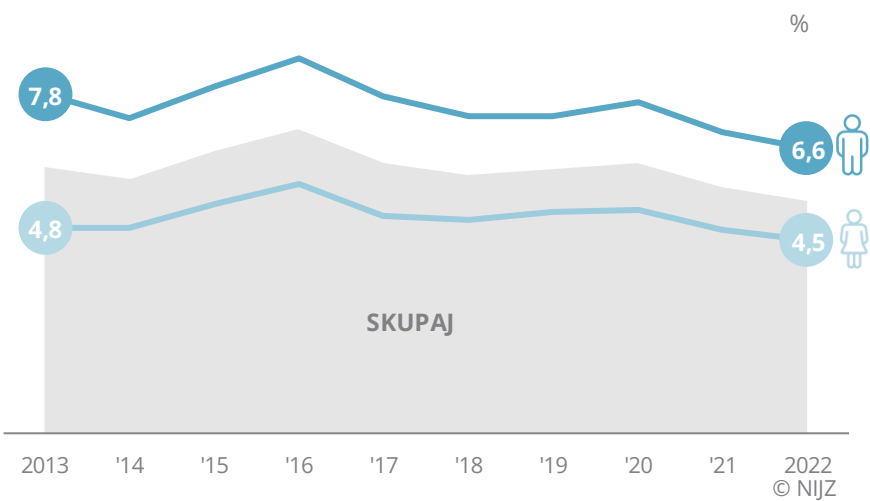
Ženske

+ 8 odstotnih točk

4.2.1. Slika 2: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po spolu, Slovenija, 2013–2022

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

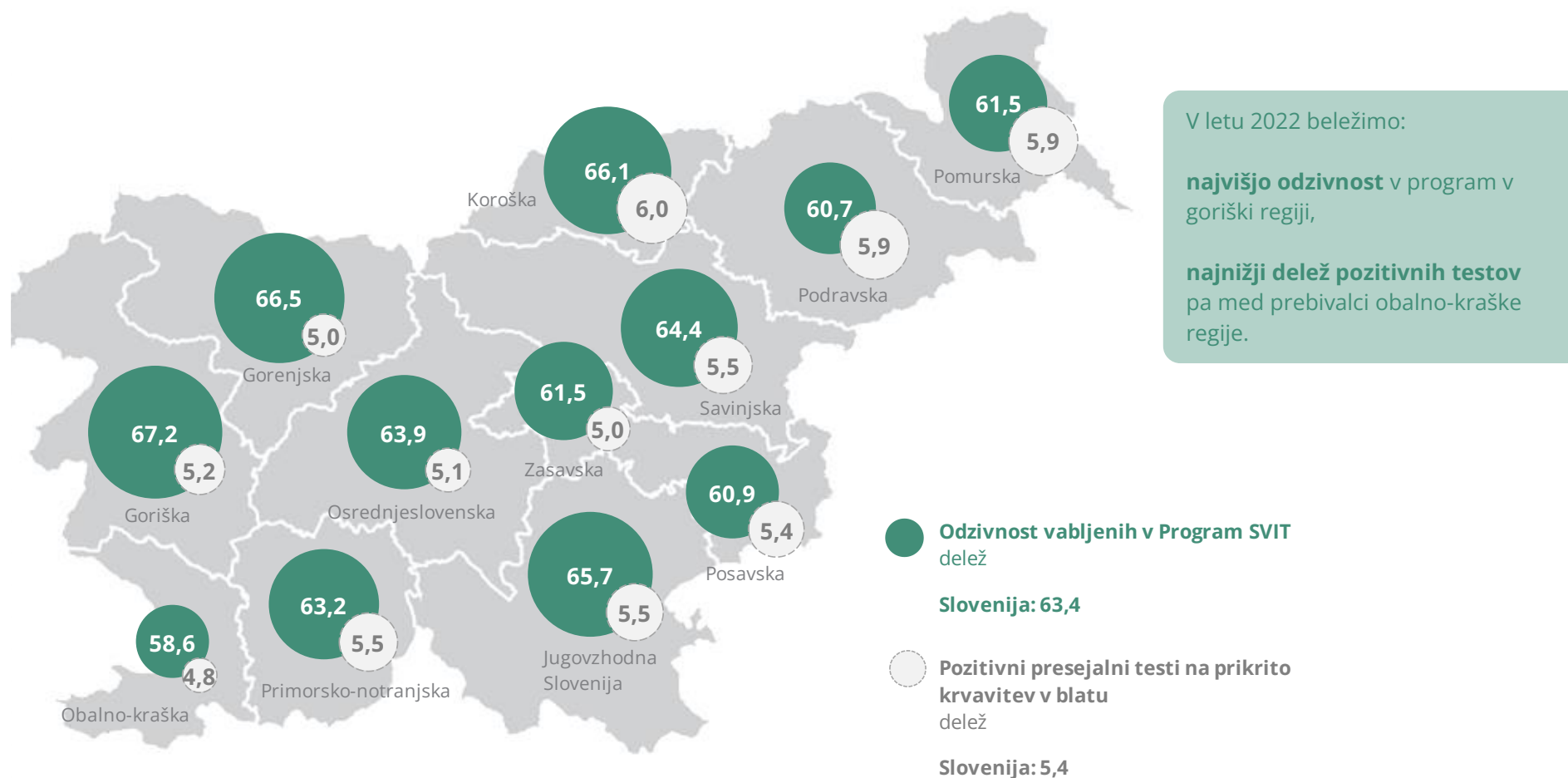
V letu 2022 je v Sloveniji obvestilo o pozitivnem izvidu testa na prikrito krvavitev v blatu prejelo 5,4 % presejanih oseb, kar je nekoliko manj v primerjavi z letom 2021 in je najnižji dosedanji delež pozitivnih testov v celotnem obdobju delovanja programa.

Moški so imeli skoraj za tretjino večji delež pozitivnih izvidov presejalnega testa kot ženske.

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.2.1. Slika 3: **Odzivnost vabljenih v Program Svit in pozitivni presejalni testi** po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2022

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

4.2.1. Tabela 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022

%											(odstotne točke)	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Odmik 2022/2021	
Pomurska	55,9	57,6	55,4	61,2	59,6	62,6	63,6	62,0	60,9	61,5	+0,6	
Podravska	56,8	57,8	56,6	61,7	60,0	62,0	62,8	61,9	60,3	60,7	+0,4	
Koroška	60,2	60,2	60,3	64,7	63,1	65,2	65,8	65,3	63,6	66,1	+2,5	
Savinjska	59,3	60,2	58,2	63,2	62,1	64,5	65,0	64,6	63,0	64,4	+1,4	
Zasavska	57,6	58,6	58,9	64,2	61,3	64,3	63,6	62,9	62,7	61,5	-1,2	
Posavska	59,0	58,4	59,2	62,9	60,2	61,9	62,3	62,4	60,6	60,9	+0,3	
Jugovzhodna Slovenija	63,5	63,8	63,3	67,6	65,8	67,6	68,2	66,6	66,1	65,7	-0,4	
Osrednjeslovenska	62,7	61,8	61,9	65,4	64,6	65,3	66,8	64,9	64,8	63,9	-0,9	
Gorenjska	62,1	63,1	62,0	67,8	65,5	68,2	69,5	67,6	66,7	66,5	-0,2	
Primorsko-notranjska	59,1	58,9	59,4	63,5	62,7	63,7	65,0	63,7	63,2	63,2	0,0	
Goriška	63,7	65,4	63,5	68,2	66,4	68,8	69,4	69,0	66,7	67,2	+0,5	
Obalno-kraška	55,4	54,9	55,5	59,9	58,0	60,3	61,4	60,1	58,6	58,6	0,0	
SLOVENIJA	60,1	60,4	59,7	64,3	62,7	64,6	65,6	64,4	63,4	63,4	0,0	© NIJZ

Odzivnost 2022:

najvišja v goriški in gorenjski regiji,

najnižja v obalno-kraški, podravski, posavski in pomurski regiji.

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

V letu 2022 je bil delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, nekoliko višji kot leta 2021 v šestih statističnih regijah (v dveh regijah je odzivnost v program pravzaprav ostala enaka - v primorsko-notranjski in obalno-kraški regiji). V štirih statističnih regijah pa je odzivnost v letu 2022 nekoliko padla (v zasavski, osrednjeslovenski, gorenjski regiji ter v jugovzhodni Sloveniji).

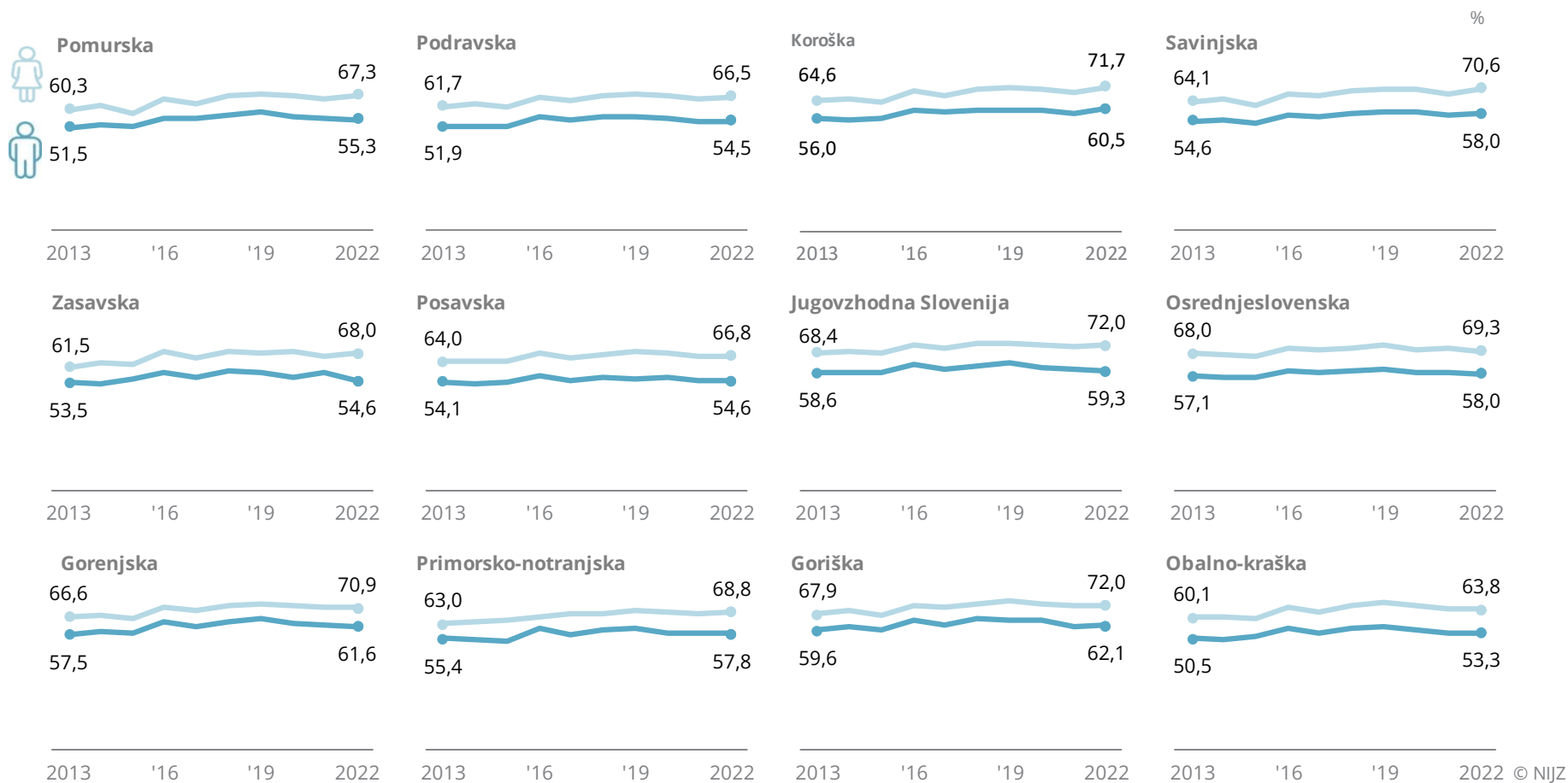
Največja razlika po številu oseb, ki so se odzvale v program, je bila v primerjavi s prejšnjim letom v koroški regiji (za 2,5 odstotni točki več), v savinjski regiji (za 1,4 odstotnih točk več) ter v zasavski regiji (za 1,2 odstotnih točk manj) in osrednjeslovenski regiji (za 0,9 odstotnih točk manj).

Najmanj se je odzivnost spremenila v primorski-notranjski in obalno-kraški regiji (je ostala enaka).

4. PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2.1. Slika 4: **Odzivnosti vabljenih v Program Svit** po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

Podroben pregled odzivnosti v program med moškimi in ženskami v statističnih regijah je potrdil splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je v vseh dvanajstih regijah **izjavo o sodelovanju v programu redno vrnilo več žensk kot moških**.

Trendni črti odzivnosti moških in žensk ostajata približno enaki v vseh regijah skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1. Tabela 2: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022

%	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	(odstotne točke) Odmik 2022/2021
Pomurska	6,78	6,45	7,30	7,78	6,71	6,65	6,61	7,0	5,7	5,9	+0,2
Podravska	6,38	6,33	7,07	8,11	6,98	6,36	6,45	6,9	6,2	5,9	-0,3
Koroška	6,47	6,18	6,59	7,19	7,25	5,68	6,51	6,7	6,1	6,0	-0,1
Savinjska	6,12	5,57	6,59	6,96	6,21	6,18	6,00	6,3	5,8	5,5	-0,3
Zasavska	5,54	5,94	6,74	7,86	6,72	5,83	6,84	6,5	5,4	5,0	-0,4
Posavska	5,86	6,21	6,73	7,58	6,41	5,75	6,48	6,0	6,1	5,4	-0,7
Jugovzhodna Slovenija	5,96	5,93	6,08	6,69	5,94	5,95	6,32	6,0	5,4	5,5	+0,1
Osrednjeslovenska	6,10	5,82	6,35	6,71	5,96	5,72	5,83	5,9	5,5	5,1	-0,4
Gorenjska	6,22	5,76	6,29	6,61	5,86	5,81	5,69	6,3	5,4	5,0	-0,3
Primorsko-notranjska	6,39	5,53	6,28	6,18	5,73	6,17	5,69	5,8	6,0	5,5	-0,5
Goriška	5,53	5,35	5,63	6,32	5,35	5,69	5,71	5,9	5,4	5,2	-0,2
Obalno-kraška	6,1	5,6	6,5	6,5	6,2	6,0	6,0	5,8	5,8	4,8	-1,0
SLOVENIJA	6,2	5,9	6,5	7,1	6,2	6,0	6,1	6,3	5,7	5,4	-0,3

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

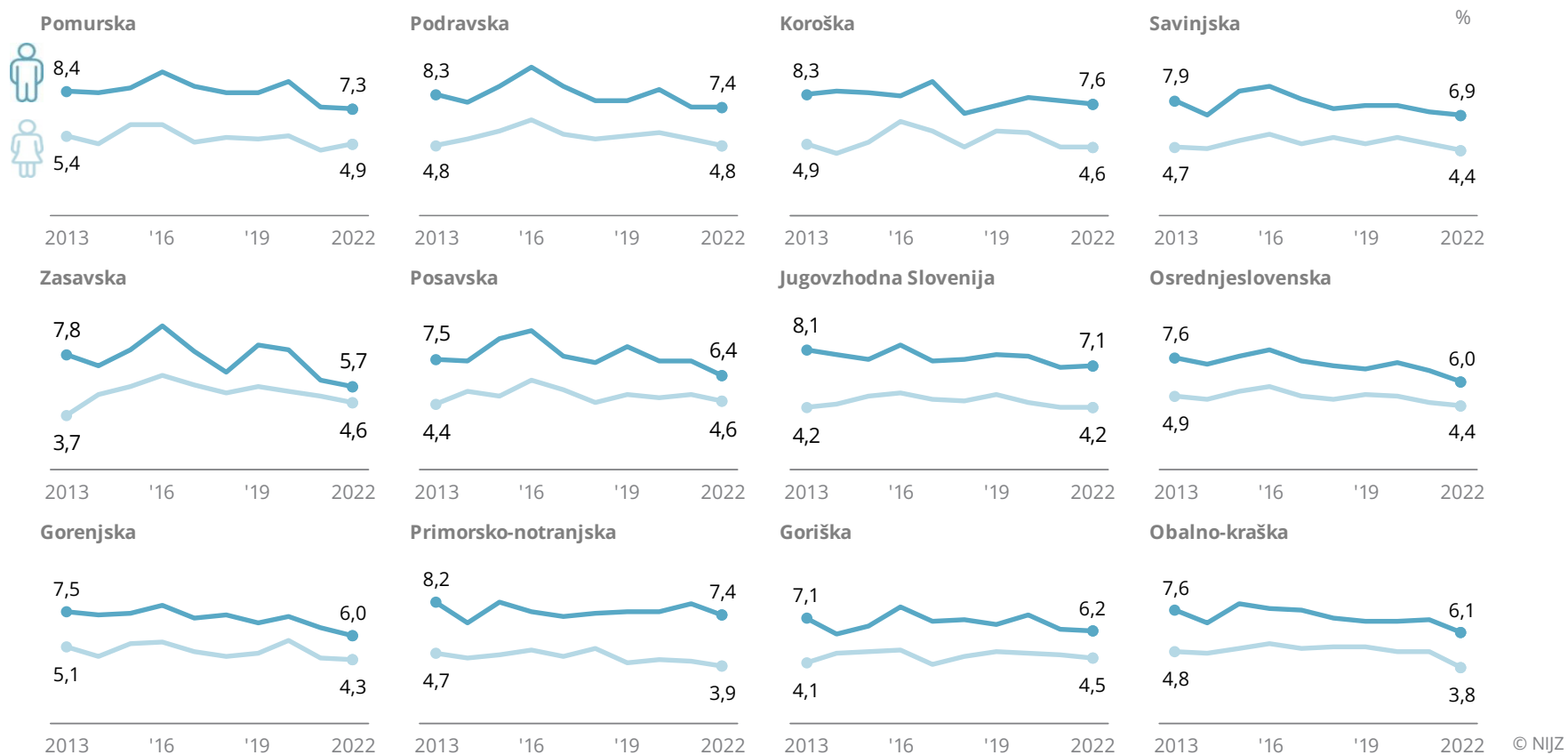
Delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev v blatu se je v primerjavi z letom 2021 zmanjšal v skoraj vseh regijah, le v pomurski regiji in Jugovzhodni Sloveniji se je nekoliko povečal.

Podroben pregled deležev pozitivnih izidov presejalnega testa po statističnih regijah je pokazal, da so v letu 2022 imeli **najvišji delež** pozitivnih testov **prebivalci koroške regije** (6,0 %), **najnižji** pa **prebivalci obalno-kraške regije** (4,8 %).

4. PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2.1. Slika 5: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022

Viri: NIJZ, Center za zgodnje odkrivanje raka

Delitev po spolu je pokazala, da je med presejanimi osebami v letu 2022 ponovno bilo **več moških** (6,6 %) **kot žensk** (4,5 %) s pozitivnim testom na kri v blatu. V vseh statističnih regijah je bil delež pozitivnih testov na kri v blatu višji pri moških.

DEFINICIJE

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Odzivnost		Odzivnost prikazuje delež prebivalcev, ki so v določenem koledarskem obdobju vrnili izjavo o sodelovanju, preračunan na število tistih prebivalcev, ki so imeli v istem koledarskem obdobju vročeno vabilo.	<p>Odzivnost v Program Svit = (število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju × 100) / število prebivalcev z vročenim vabilom.</p> <p>Število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju: v imenovalcu se od števila vabljenih prebivalcev odšteje število tistih, ki jim pošte ni bilo mogoče vročiti.</p> <p>Število vabljenih prebivalcev: med vabljenimi prebivalci ni tistih, ki so bili v času vabljenja brez obveznega zdravstvenega zavarovanja.</p> <p>Višje vrednosti kažejo večjo odzivnost ter pomenijo boljše osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje, nižje vrednosti kažejo manjšo odzivnost ter pomenijo slabšo osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje.</p>	Response rate
Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu		Če je test na prikrito krvavitev v blatu pozitiven, to pomeni, da je v blatu prisotna kri.	Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu nakazuje morebitno prisotnost patologije v črevesu. Presejalni test nima diagnostične značilnosti, zato se osebo s pozitivnim izidom presejalnega testa napoti na dodatno diagnostično preiskavo, kolonoskopijo.	Positive test result
Presejanje		Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi s preprosto preiskavo ali testom.	Gre za postopek testiranja navidezno zdravih ljudi, da bi med njimi odkrili tiste, pri katerih je velika verjetnost, da že imajo predstopnjo ali začetno obliko iskanega raka.	Screening
Program Svit		Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Poteka pod okriljem Ministrstva za zdravje Republike Slovenije, nosilec programa pa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.	V Program Svit se vključujejo moški in ženske v starosti med 50 in 74 let, ki imajo urejeno obvezno zdravstveno zavarovanje. Kot presejalni test se uporablja test na prikrito krvavitev v blatu.	Colorectal cancer screening program

SEZNAM SLIK

4.2.1. Slika 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po spolu, Slovenija, 2013–2022	4
4.2.1. Slika 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu, Slovenija, 2013–2022	5
4.2.1. Slika 3: Odzivnost vabljenih v Program Svit in pozitivni presejalni testi po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2022	6
4.2.1. Slika 4: Odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022	8
4.2.1. Slika 5: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022.....	10

SEZNAM TABEL

4.2.1. Tabela 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022	7
4.2.1. Tabela 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2013–2022.....	9